

Datum
2018-10-25

Politik och kommunikation
Erik Thornström, 08-677 27 08
erik.thornstrom@energiforetagen.se

Näringsdepartementet

1033 Stockholm

Kopia till:
Miljö- och energidepartementet

103 33 Stockholm

Finansdepartementet

103 33 Stockholm

Hemställan om ändring i förordning (2016:881) om statligt investeringsstöd för hyresbostäder och bostäder för studerande

Energiföretagen Sverige hemställer om att det snarast införs ett stopp för tillämpningen av § 13 p.1 i förordningen (2016:881) om statligt investeringsstöd för hyresbostäder och bostäder för studerande. Vi anser att kriterierna för den högre stödnivån som ger 75 procent högre stödbelopp om ett byggnadsprojekt medför en energianvändning motsvarande högst 56 procent av vad som krävs i Boverkets byggregler, BBR (enligt de regler för byggnaders specifika energianvändning som gällde den 29 september 2016) måste ses över. Kriterierna bör i stället utgå från att en högre stödnivå endast lämnas om det innebär att byggnadens klimatskal förbättras och att bidraget inte får överstiga en viss andel av merkostnaden.

Om Energiföretagen Sverige

Energiföretagen Sverige samlar och ger röst åt omkring 400 företag som producerar, distribuerar, säljer och lagrar energi. Vårt mål är att utifrån kunskap, en helhetssyn på energisystemet och i samverkan med vår omgivning, utveckla energibranschen – till nytta för alla.

Bakgrund

Enligt § 13 p.1 i förordningen (2016:881) om statligt investeringsstöd för hyresbostäder och bostäder för studerande ska högsta stödbeloppet enligt 11 § höjas med 75 procent om ett byggnadsprojekt medför en energianvändning motsvarande högst 56 procent av vad som krävs för byggnaders specifika energianvändning enligt regler som gällde den 29 september 2016. Energiföretagen Sverige stöder de övergripande ambitionerna om att lämna investeringsstöd till hyres- och studentbostäder som har lägre energibehov än vad som följer av Boverkets byggregler (BBR).

Under senare tid har det dock tillkommit en lång rad byggnadsprojekt av hyres- och studentbostäder där byggprojektörer utnyttjar de stora stödbelopp som lämnas om ett byggnadsprojekt medför en energianvändning som motsvarar högst 56 procent av de energikrav som gällde i Boverkets byggregler per den 29 september 2016. Stödreglerna har inte ändrats utifrån de nya energikrav som beslutats under 2017. Det pågår för

närvarande också arbete med ytterligare förändringar av energikraven i byggreglerna utifrån bl.a. det nyligen reviderade EU-direktivet om byggnaders energiprestanda.

Eftersom energikraven i de dåvarande byggreglerna endast ställer krav på den köpta energin som levererats till en byggnad, inte den faktiskt använda energin, förstärker bidragsreglerna den redan från början förmånliga behandlingen av individuella uppvärmningslösningar. Bidragsreglerna ger således mycket starka ekonomiska incitament att välja individuella uppvärmningslösningar i form av värmepumpar eftersom det blir billigare än att investera i åtgärder som mer isolering. Stödet leder således inte till ett minskat energibehov genom åtgärder för ett mer välisolerat klimatskal i byggnaden. Bidragsreglerna sätter därmed konkurrensen på värmemarknaden ur spel och omöjliggör i praktiken installation av fjärrvärme annat än för topplaständamål för de hyres- och studentbyggnadsprojekt som ansöker om den högre stödnivån. Detta trots att fjärrvärmens är en mycket resurseffektiv uppvärmningsform med låg klimatpåverkan i Sverige. 2017 användes endast ca 4,4 procent fossila bränslen i fjärrvärmens och som dessutom är på väg att fasas ut de närmaste åren.

Eftersom det saknas koppling till vilka kostnader som uppstår för att kunna uppfylla kravet på 56 procent av byggnaders specifika energianvändning finns det åtskilliga exempel på att stödet ger mer än dubbelt så högt stöd än vad den faktiska merkostnaden är för att uppfylla det nämnda energikravet. Detta innebär en orimlig överkompensation till byggprojektörer helt utan koppling till om en effektivare energianvändning faktiskt uppnås. Förutom att stödet därmed har en mycket låg bidragseffektivitet i denna del riskerar hundratals miljoner kronor i skattemedel förspillas utan att någon effektivare energianvändning uppnås.

Exempel på konsekvenser av den högre stödnivån för projekt med lägre energianvändning än 56 procent av kraven i Boverkets byggregler

Energiföretagen Sverige har tagit del av en lång rad exempel i olika delar av landet om hur effekterna av investeringsstödet innebär att fjärrvärmens trots lägre driftskostnader och låg klimatpåverkan väljs bort till förmån för individuella värmepumpslösningar. Nedan redovisas ett urval av exempel på konsekvenserna av nuvarande stödregler i 13 §, p.1, i stödförordningen.

Töreboda

Ett bostadsbolag planerar att uppföra två lägenhetshus med sammanlagt 67 hyresbostäder i Töreboda. Med maximalt statligt investeringsbidrag som erhålls vid högst 56 procent energianvändning i förhållande till BBR-kravet kan bostadsbolaget i fråga få 11 miljoner kronor i extra stöd.

För att få stödet med en värmepumpslösning krävs små åtgärder som omfattar installation av solceller på taket och kostnaden för själva värmepumpen. Totalt har kostnaden för att uppnå 56 procent-kravet budgeterats till ca 4 miljoner kronor. Nettoresultatet av extrastödet är 7 miljoner kronor utöver de faktiska merkostnadsinvesteringarna för att uppfylla kraven för det högre stödbeloppet. För att uppnå den högre stödnivån vid en fjärrvärmeinstallation skulle det krävas betydligt större och kostsammare åtgärder som till exempel ett mer välisolerat klimatskal.

Västerås

I Västerås planeras byggnation av 105 lägenheter i hyresbostadshus. Energibonusen för projektet, om specifik energianvändning är bättre än 56 procent av kraven i BBR, uppgår till ca 18 miljoner kronor. Att fjärrvärmeansluta dessa lägenhetshus skulle innebära en

investeringskostnad på ungefär 400 000 kronor, men skulle inte klara kraven för den högre stödnivån. En bergvärmeanläggning i aktuell storleksordning för att uppfylla kraven för den högre stödnivån skulle innebära en merinvesteringskostnad på ca 5,2 miljoner kronor enligt konsultföretaget Profus kalkylverktyg Värmeräknaren. Detta innebär att investeringsstödet överstiger den faktiska merkostnaden för investeringarna med ca 12 miljoner kronor.

Linköping

I Linköping planeras nybyggnation av 373 studentlägenheter i anslutning till Linköpings universitet. En första etapp med bostäder byggdes år 2007 med fjärrvärme som uppvärmning. Nu byggs ytterligare ett antal hus och på grund av investeringsstödet väljer man bergvärme. Detta leder dessutom till att de kopplar bort de äldre studentbostadshusen från fjärrvärmens och ansluter bergvärme även till dem.

Vid ett antagande om att storleken på varje studentlägenhet är 18 kvadratmeter kan enbart bidragsbonusen som lämnas om energianvändningen är lägre än 56 procent av BBR uppskattas till över 25 miljoner kronor. Enligt konsultföretaget Profus kalkylverktyg Värmeräknaren ligger investeringskostnaden för en bergvärmeanläggning i aktuell storleksordning på 8,3 miljoner kronor och kan variera +/- 30 procent. Uppskattningsvis uppgår merkostnaden till mellan 6 och 10 miljoner kronor. Detta innebär att den högre stödnivån ger mellan 15 till 19 miljoner kronor i rent överskott efter att den extra investeringen med bergvärme är tagen.

Skövde

Ett bostadsbolag har uppfört ett område med 150 mindre lägenheter fördelat på tre huskroppar där det påbörjades inflyttning under våren 2018.

Målet har varit att komma ner lägre än 56 procent av energikraven i BBR (under 44,8 kWh/m² och år). Området har erhållit maximalt med statligt investeringsbidrag, det vill säga ca 30 procent av investeringssumman (ca 200 miljoner kronor). Lösningen för att komma ner till kravet på 44,8 kWh/m² år är en FTX- ventilationslösning och värmepumpar som producerar tappvarmvatten och värme. I detta fall hamnar man på endast 14 kWh/m² och sedan används inköpt elenergi för att driva värmepumparna och en liten mängd köpt fjärrvärme (för främst topplastbehov).

Sammantaget skapar investeringsstödet en oroväckande trend som får effekten att fjärrvärmesystemet i Skövde blir allt mer av ett energisystem enbart för effekttoppar. Detta kommer på sikt att leda till en ekonomiskt ohållbar utveckling av fjärrvärmesystemets effektivitet. Dessutom får det negativa klimateffekter och ökad risk för eleffektbrist genom ökad mängd elanvändning till uppvärmning under kalla perioder på året.

Energiföretagen Sverige anser att energikrav i byggregler och stödsystem bör utgå från systemgränsen använd energi

Energiföretagen Sverige anser att det bör råda konkurrens på likvärdiga villkor på värmemarknaden och att stödsystem inte ska gynna valet av vissa slag av uppvärmningssystem utan utgå från teknikneutralitet. Fastighetsägare ska ha möjlighet att välja den uppvärmningsform som är mest ändamålsenlig för den verksamhet man bedriver. Vi förordar därför en systemgräns som utgår från byggnadens klimatskal utifrån använd energi (nettoenergi) i stället för de krav som ställs i stödförordningen som utgår från den köpta levererade energin till en byggnad. Använd energi ger fokus på långsiktigt energieffektiva byggnader och ger teknikneutralitet mellan uppvärmningsformer.

Systemgränsen för energikraven i byggreglerna och bidragsregler bör därför ta utgångspunkt i den "använda energin" i stället för den "köpta", i likhet med de ställningstaganden som både Miljömålsberedningen och Energikommissionen gjort.

Vi är också starkt kritiska till att vissa typer av egenproducerad förnybar energi, så kallad "fritt flödande energi" inte räknas in i energiprestandakravet för en byggnad. Detta öppnar upp för att välja en viss uppvärmningslösning med byggnadsanknuten värmeförsörjning. En fastighetsägare kan då bygga ett mindre energieffektivt klimatskal, vilket i sin tur riskerar att öka andelen el för uppvärmning och därmed öka eleffektbehovet vintertid och belastningen på elnätet. Eventuella energikrav som ställs i denna slags stödförordningar bör säkerställa både ett lågt energibehov under året och ett lågt maximalt effektbehov (låga värmeförluster), när energin som regel har störst efterfrågan, är som dyrast och mest miljöpåverkande. Om byggnader uppförs med relativt sett mindre välisolerade klimatskal som en konsekvens av bygg- och stödreglernas utformning blir det i slutändan kunden som drabbas i form av höga elräkningar vintertid. Svenska kraftnät konstaterar i sina prognoser att Sverige inom en snar framtid kan ha ett eleffektunderskott vintertid vilket riskerar att ge höga elpriser. Höga elpriser i kombination med sämre isolerande klimatskal är en olycklig kombination som kan ge stora kostnader för kunderna.

Sammanfattning av Energiföretagen Sveriges hemställan om att det snarast införs ett stopp för tillämpningen av § 13 p.1 i förordningen (2016:881) om statligt investeringsstöd för hyresbostäder och bostäder för studerande

Energiföretagen Sverige anser att det finns ett omgående behov att regeringen snarast beslutar om en stoppförordning gällande tillämpningen av energikraven för den högre stödnivån i stödförordningen (§13, p. 1). Dagens bidragsregler ger en rad oönskade effekter. Stödet bidrar till att välja individuella uppvärmningslösningar med värmepump som ökar eleffektbehovet vintertid, och därmed effektutmaningarna i strid med inriktningen på energipolitiken. Bidragsreglerna innebär också en mycket ineffektiv användning av skattemedel när stöd lämnas till åtgärder som vida överstiger merkostnaderna, i en del fall flera gånger om. Bidragsreglerna är därmed inte utformade för att på ett kostnadseffektivt sätt bidra till de uppsatta energipolitiska målsättningarna om bland annat en effektivare energianvändning, inte heller om minskade koldioxidutsläpp.

Vi anser att kriterierna för den högre stödnivån som ger 75 procent högre stödbelopp om ett byggnadsprojekt medför en energianvändning motsvarande högst 56 procent av vad som krävs för byggnaders specifika energianvändning enligt BBR den 29 september 2016 måste ses över. Kriterierna bör i stället utgå från att en högre stödnivå endast lämnas om det innebär att byggnadens klimatskal förbättras och att bidraget inte får överstiga en viss andel av merkostnaden att klara 56 procent-kravet.

Energiföretagen Sverige hemställer mot ovanstående bakgrund om det snarast införs ett stopp för tillämpningen av § 13 p.1 i förordningen (2016:881) om statligt investeringsstöd för hyresbostäder och bostäder för studerande. Utformningen av kraven för att få en eventuell energibonus bör därefter utredas vidare.

Pernilla Winnhed

Verkställande direktör, Energiföretagen Sverige